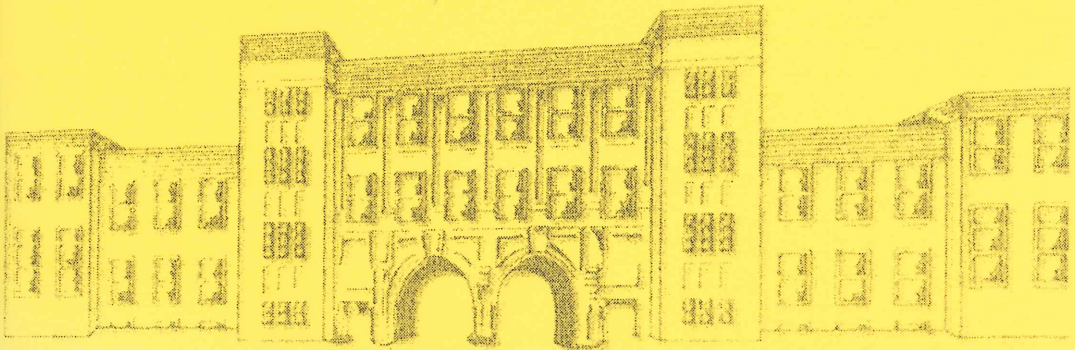
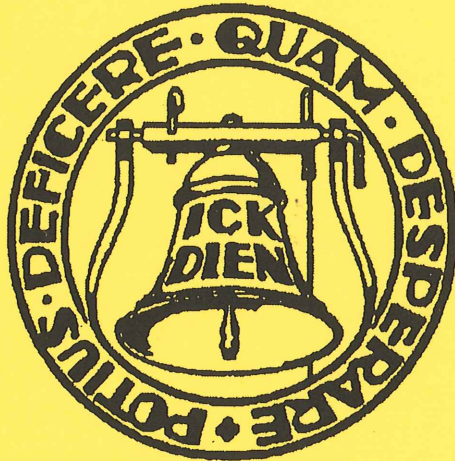

HET AMSTERDAMS LYCEUM

OLO - BULLETIN

nummer 34, december 2004

OUD-LEERLINGENORGANISATIE
van
HET AMSTERDAMS LYCEUM

Redactie OLO-bulletin

Donald Koppel
Oostelijk Halfroond 42
1183 GB Amstelveen
tel.: 020-6452772

OLO-secretariaat

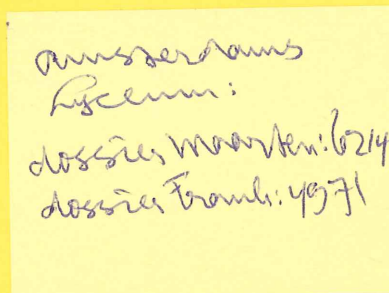
Paula van Cleef-Joachimsthal
Heinzestraat 25
1071 SL Amsterdam
tel.: 020-6719159
fax : 020-6648529
e-mail: pvancleef@freeler.nl

OLO-bestuur

Piet Boekel
Marijke ten Bosch-Blase
Paula van Cleef-Joachimsthal
Derk Kappelle
Maarten Lemberger

Het Amsterdams Lyceum

Valeriusplein 15
1075 BJ Amsterdam
tel. 020-5747744
fax 020-6756861
het@amsterdamslyceum.nl
www.amsterdamslyceum.nl

Amsterdams
Lyceum:
dossier Maarten: 6214
dossier Frank: 4971

bankrekening OLO:
46.78.07.493 Warmond

lay out/DTP: Leszek Sczaniecki
druk: F. Vonk

INHOUD Bulletin nr. 34

- 2 Het Amsterdams Lyceum wordt weer een echt Lyceum!**
Roel Schoonveld, rector
- 3 Uitnodiging Dies 26 februari 2005**
- 4 1A licht op en glimt van vreugde...**
Jan-Heyme Goedkoop
- 6 Kind van de leraar**
Warnar Moll
- 12 Lyceumjaren 1934-1940**
Rob Brouwer
- 16 Roeivereniging De Drietand**
Laurens Vollenbronck
- 17 Rector Dr. C.P. Gunning**
Jan Limper
- 18 De eerste schooldag**
Paula van Cleef-Joachimsthal
- 19 Mededelingen**
- 20 Van het Secretariaat**

Het Amsterdams Lyceum wordt weer een echt Lyceum!

Het bestuur van de vereniging Het Amsterdams Lyceum heeft op 5 oktober jl. besloten het Lyceum om te zetten van een school voor vwo en havo in een school met alleen vwo, dat wil zeggen gymnasium en atheneum.

Dit besluit, dat uniek genoemd kan worden in de onderwijswereld, biedt een passend antwoord op de toenemende vraag naar categoriaal vwo in Amsterdam en omgeving. Deze vraag leidde ruim een half jaar geleden al tot de wens een vierde categoriaal gymnasium in de stad op te richten. Omdat het totale aanbod van voortgezet onderwijs in Amsterdam echter ruim voldoende is, biedt dit besluit een betere oplossing. Er hoeft nu namelijk geen nieuwe school of dependance voor gymnasium of atheneum in Amsterdam te ontstaan. Zo'n vierde gymnasium zou voor Het Amsterdams ook een geduchte concurrent kunnen worden, aangezien er de laatste jaren voor plaatsing op Het Amsterdams geloot moet worden en loting voor een gymnasium niet erg waarschijnlijk is bij een overaanbod van gymnasia.

Het Amsterdams Lyceum haalde vier jaar geleden al de landelijke pers door het besluit de mavo-afdeling af te bouwen. Ook dat was een beslissing die nergens eerder was genomen door een school, integendeel: de fusiekoorts deed juist een aantal categorale scholen verdwijnen. Het lijkt er op dat onze school door deze nieuwe verandering een van de zeer weinige categorale lycea van Nederland zal worden en in Amsterdam in ieder geval het enige.

Het bestuur kon deze beslissingen nemen op basis van de grote en steeds toenemende belangstelling voor Het Amsterdams Lyceum in de laatste jaren. De invoering van afdelingen versterkt taalonderwijs (Spaans, Engels en vanaf komend jaar ook Italiaans) in het gerestaureerde monument aan het Valeriusplein maakten de vwo afdelingen (gymnasium en atheneum) al groter. Uiteraard zal de afbouw van de havo-afdeling geleidelijk plaatsvinden: het komend jaar zullen in het eerste jaar alleen leerlingen met een vwo-advies geplaatst worden (tot nu toe was dat ook vwo-havo en havo), terwijl er dan nog wel een tweede klas havo zal zijn. Pas als die havo-leerlingen over zo'n vier jaar de school verlaten hebben, zullen er alleen nog maar gymnasium- en atheneumklassen zijn.

Op deze wijze worden we weer het "Lyceum" in zijn oorspronkelijke betekenis, zij het dat de HBS inmiddels plaats heeft gemaakt voor het atheneum. Wat blijft zijn ons geweldige monumentale gebouw, onze kenmerkende sfeer, onze bijzondere docenten en onze vele buitenschoolse activiteiten. Want het gaat om meer dan alleen het behalen van het diploma!

Roel Schoonveld, rector

UITNODIGING OLO DIES 2005

De jaarlijkse Diesviering voor OLO-leden zal plaatsvinden op

Zaterdag 26 februari 2005

Wij zijn bijzonder verheugd dat wij dit jaar de Amsterdamse wethouder voor Sociale Zaken, Onderwijs en Integratie, de heer

Ahmed Aboutaleb

bereid hebben gevonden te spreken over de huidige ontwikkelingen in de samenleving, toegespitst op die van Amsterdam na de afschuwelijke moord op Theo van Gogh. In het recente verleden heeft de heer Aboutaleb zijn mening in het openbaar te kennen gegeven. Zijn bereidheid om dat tijdens onze Dies te doen, beschouwen wij dan ook als een grote eer voor de OLO. Wij verwachten dat u allen in groten getale aanwezig zult zijn.

De Diesviering start om **15.00 uur**.

De heer Aboutaleb zal om **15.30 uur** spreken tot uiterlijk 16.15 uur.

De Diesviering zal duren tot 18.00 uur en zal na 16.15 uur opgeluisterd worden door aangename achtergrondmuziek.

Om een indruk te krijgen van het aantal te verwachten bezoekers, verzoeken wij u bijgaand formulier vóór 12 februari 2005 te sturen naar het OLO-secretariaat.

Ook niet leden zijn van harte welkom. Aanmelding als lid kan die middag geschieden.

In de verbouwde school is een lift aanwezig die groot genoeg is voor rolstoelen. Mocht u daarvan gebruik willen maken, wilt u dat dan kenbaar maken op het formulier? Dan kunnen wij dit van tevoren met de conciërge regelen.

Tot ziens op 26 februari 2005!

Het OLO-Bestuur

1A licht op en glimt van vreugde...

Hij hangt in onze hall, naast de voordeur. Niet te missen bij binnenkomst en zeker niet over het hoofd te zien bij vertrek. Kolossaal en kleurrijk, met een wat naïeve hand, maar met veel verve op papier gezet.

Onze gouache, zeventig bij honderd kaal aan de haak, oogst vaak bewondering en veel waardering. De vele internationale gasten die in ons oude Franse huis logeren, weten met een belangrijk werk van doen te hebben. De subtiel, maar gul vergulde lijst doet een groot kunstenaar vermoeden. En de geur van Fin de Siècle vormt een kader waarbinnen alle geëtaleerde kunst serieus genomen moet worden. Dus een vroege Gauguin? Of... het zal toch niet...?

De Lustrumviering in Panama. Niet het land maar een loods. Speciaal voor overgekomen uit Frankrijk. Niet een loods, maar het land. Veel weerzien, handen schudden, innig kussen, schouderklopjes en vooral veel drinken op dat weerzien. Een gezamenlijke maaltijd met hoofdelijk omgeslagen flesjes wijn en een toast op ons welzijn. En een dronk op ons vertrouwde Lyceum en één op de OLO en één op hen die er niet bij zijn. En een glas op hen die ons ontvielen.

Bal na, maar eerst een veiling van dat wat de school graag missen wil. De opbrengst voor een goed doel dat mij ontschoten is, maar toen belangrijk genoeg leek om voor mee te bieden. Het eerste lot: één of andere tekening in sombere zwarte lijst gevat, groot, met glas fel spiegelend in de spots. De rector prijst aan en vraagt een bod. De stilte is om te snijden en belooft weinig goeds voor het verdere verloop van de uitverkoop. Er moet wat gebeuren dus overmoedig doe ik een openingszet. Vijf Euro, je moet toch wát nietwaar? Roel, vileine veilingmeester, tart het publiek om hoger. Geen reactie uit de zaal. Kom aan, het is voor een goed doel en de prijs moet omhoog. Tien Euro, overbid ik mijzelf. Roel voelt de kilte van de zaal, de waanzin van mijn bod en slaat af om mij tegen mijzelf te beschermen. De lijst met inhoud is pour moi. Voor tien toentertijdse Pietermannen.

Diep in de nacht, ik kom mijn dochter op de dansvloer tegen. Pap, gilt ze in mijn oor, wat moet jij met dat lullige schilderij van een onbekende brugpieper? Heb je eigenlijk... de rest verdwijnt in dreunende bastonen en schrille gitaarsnaren. Mijn God, dat is waar ook, ik heb een lijst met schilderij gekocht.

De taxichauffeur werkt in beginsel niet mee om, bij het vroege ochtendgloren, het enorme gevaarte in zijn voertuig te wurmen. Maar de vrije markt was op til en je weet maar nooit, dus wordt de kunst als pantserscherm tussen passagiers en bestuurder geplaatst; de kofferbak bleek te klein, een imperiaal ontbrak en dubbelvouwen was niet mogelijk. Die morgen staat, in de hotelkamer, rechtsboven gesigineerd 1A, mijn aanwinst mooi te

worden. De lijst toont zwaarmoedig zwart, maar het bloemstilleven, vol kleur, trotseert het grauwe namorgenlicht. Wie weet hebben we er thuis wel een plekje voor. Begin december wordt het huis versierd. Heel Frans met cupido's, krullen, kaarsen en kribbe. Spuitbussen goudlak koop je met korting en als je eenmaal bezig bent, is weinig meer veilig. Die zwarte lijst, geen tijd om te ontvetten, is in een mum ook goud gemaakt. Bij drogen ontstaat een prachtig craquelé, 1A licht op en glimt van vreugde. Het is absoluut geen vroege Gauguin. Of... het zal toch niet...?

Jan-Heyme Goedkoop (1961)

HET AMSTERDAMS LYCEUM

HOOGST IMPORTANTE LUSTRUMVEILING
TEN BATE VAN DE ACTIE VAN HET
AMSTERDAMS TEGEN KINDERARBEID

ZATERDAG 9 FEBRUARI 2002
21.45 uur des avonds, gebouw Panama

85 JAAR
PRIMITIEVE KUNST
EN SCHOOL ARTEFACTEN

Catalogus prijs : € 2,00

Kind van de leraar

door Warnar Moll, zoon van mevrouw H.J. Moll-Speek, docente oude talen en oude geschiedenis en van Drs. A.W. Moll, docent biologie

Boos verlaat ik het leslokaal, ren door de gang van het oude schoolgebouw van Het Amsterdams Lyceum, snel de trappen af. Strijk gewoonte getrouw nog net even langs de gele mergelsteentjes van de markante zuilen boven aan de trap. Bij de uitgang vergeet ik de conciërge, de heer La Grand te groeten, iets wat ik meestal wel doe. Ik loop mokkend naar huis. Over de brug, langs het Van Heutsz-monument, langs het sportpark op het Olympiaplein, steek de Stadionweg over, nog net voor tram 24 langs, en loop de Parnassusweg in, waar ik woon. Waarom boos? Ik had toch eindelijk eens een 9 voor een proefvertaling Latijn? Maar de docent zei: "Ja, het is erg goed gedaan Warnar, maar omdat ik *vermoed* dat je die tekst al met je moeder hebt gelezen, tel ik dit cijfer niet mee". Punt uit.

Goed, toegegeven, ik was meestal erg matig in de vertaalkunst, maar deze Latijnse tekst vond ik boeiend, had er dus erg mijn best op gedaan en ik beschouwde mijn vertaling dan ook als een overwinning op mezelf.

Het was iets, herinner ik mij, over de slag bij Cannae na de overwinning van Hannibal tegen de Romeinen en ik had, vond ik zelf, zo mooi de woorden vertaald van de houwdegen Marharbal tegen Hannibal, (die weigerde Rome in te nemen) :

"Stellig hebben de Goden een man niet alles gegeven. Je verstaat de kunst om te overwinnen, maar niet om van de overwinning gebruik te maken".

Inderdaad, mijn eigen moeder (Nini Moll-Speek) was ook docente klassieke talen op Het Amsterdams Lyceum en inderdaad, soms nam zij thuis met mij, als oefening, wel teksten door uit Livius "Ab Urbe Condita". Ze wilde zo graag dat haar kinderen het goed deden op school. En toch, deze tekst had ik nooit gezien, dat wist ik zeker. Nu doe je eens een keer je best, je krijgt een 9 en toch nog een kat in de zak !

Ik voelde mij toen ook als Hannibal. Verslagen door de eigen overwinning. Stellig zal een kind die op dezelfde school les krijgt van beide (!) ouders, zich zo vernederd hebben gevoeld als ik op dat moment. Het raakt me, na bijna 50 jaar, nog steeds!

Ieder kind begint zijn leven als het product van zijn ouders. Maar het is weinig kinderen het twijfelachtige genoeg gegund om ook beide ouders als docent op school te hebben en erbij in de klas te zitten. Zo'n product ben ik.

Ik heb schoolgegaan op het Amsterdams, en die school was mijn thuis, en soms tegen wil en dank. De vriendjes uit mijn klas die bij mij thuis kwamen, zo begreep ik later,

kwamen helemaal niet speciaal voor mij, maar voor mijn twee zusters, ware schoonheden. Tja.

-
Ik was nu niet bepaald een 'brave leerling'. Dikwijls nam ik uit balorigheid de collega's van mijn ouders tijdens de les 'in de maling', tekende hen na tijdens de les, gaf dergelijke karikaturen door aan klasgenoten links en rechts en ik hield mij (expres) van de domme. Immers, ik moest mij als zoon van de leraar toch onderscheiden op een andere manier tegenover mijn klasgenoten dan door de brave Hendrik uit te hangen.

Ik herinner mij bijvoorbeeld dat ik eens gedurende een week van school werd gestuurd door de toenmalige conrector de heer Van Pesch omdat ik tijdens een nogal saaie wiskundeles quasi-komieke gebaren maakte tegen de heer Sparenburg van wie wij op dat moment wiskunde kregen en wel de stelling van Pythagoras, die ik natuurlijk allang kende. Ik had door mijn act wel de lachers op mijn hand, maar van mijn ouders moest ik persoonlijk en voor het front van de klas mijn excuus aanbieden aan de goede man. Vele jaren later heb ik hem nog eens over dit incident gesproken en hij kon het waarderen!

-
Mijn moeder, klein en tenger als zij was (nog net 1 meter 58) was thuis behoorlijk streng, men zou kunnen zeggen dominant aanwezig. Zij bestierde ook het hele huishouden, en hoe !

Zelden heb ik iemand meegemaakt die zo systematisch, zo gedisciplineerd, zo academisch te werk ging. Thuis ontving zij ook vaak bijlesleerlingen. Haar bureau stond in de slaapkamer en alles was geordend. In de laden links alles wat met school te maken had, in de laden rechts alles wat privé was, met op elke lade een slot, en alleen zij had de sleutel. Er was geen kopie.

-
Maar in de klas, (ik kreeg de vakken oude geschiedenis en Grieks van haar) was zij lief met alles, tegen mijn klasgenoten, tegen de collega's, tegen iedereen en had een vrolijke lach. Tijdens het lesgeven was zij in haar element, evenals met muziek maken. Zij nam zelfs eens een platenspeler mee en draaide de Carmina Burana in de klas! Geweldig vond ik dat en ik genoot heimelijk van de reacties van mijn klasgenoten.

-
Van mijn vader (Toon Moll), groot en fors (nog net geen 2 meter en destijds dik over de 100 kilo) kreeg ik op HAL biologie. Hij was, evenals zijn vrouw, erg muzikaal en kon bijzonder goed tekenen.

Eind jaren 30, tijdens de grote werkeloosheid, was mijn vader door mijn grootvader (ook bioloog, een collega van Heimans en een goede kennis van de heer Gunning, de toenmalige rector) aanbevolen als leraar op Het Amsterdams Lyceum en hij heeft daar ongeveer 25 jaar biologie gegeven.

Thuis zei mijn vader weinig, hij gedroeg zich meestal als een goedgebrompot, was soms wel een beetje een bullebak en hij was aards slordig. Maar ik vond hem gewoon geniaal en ook bijzonder integer. Streng doch rechtvaardig, dat was zijn credo. Hij werkte dikwijls aan zijn zeer onopgeruimde bureau, bezaaid met paperassen: pense-len, krijttekeningen en aquarellen, giroafschriften en huiswerk van leerlingen, docenten-agenda's enzovoorts, alles lag door elkaar. Een heilige plek, dat bureau, waar niemand aan mocht komen, en er is ook nooit iemand aangekomen, tot zijn dood toe. Maar wel kon hij alles terugvinden op dat bureau, dat moet gezegd. In de klas was hij streng, had de wind er goed onder en schroomde niet om de orde te handhaven door met een liniaal of een stok hard te slaan, vlak voor de neus van de ongelukkige leerling die even niet oplette. Maar lesgeven, dat kon hij, en door zijn strengheid klonk dikwijls een typisch Amsterdamse humor door.

-

Ik heb eens een keer strafwerk gekregen van mijn eigen vader, toen ik voor het bord moest komen om te laten zien wat ik had opgestoken van mijn huiswerk. Dat had een dramatisch effect want veel kon ik niet produceren. "Driemaal dit hoofdstuk uit het biologieboek overschrijven" zei hij kortaf. Er klonk besmuikt gelach bij mijn klasgenoten. Driemaal, een hoofdstuk van 40 pagina's ! Ik weet nog dat ik grapte: "Moeten de plaatjes er soms ook nog bij getekend worden" ? Maar dat kon hij niet waarden, in tegenstelling tot mijn klasgenoten.

Mijn moeder redde mij. Boos was zij, want strafwerk, zo vond ze, was autoritair en ouderwets en diende geen doel. Ze heeft eigenhandig en persoonlijk dat strafwerk voor mij gemaakt, als protest!

Maar, er waren ook mooie momenten voor mij op school.

Eén van de mooiste momenten voor mij, als kind, als leerling, was wel toen mijn ouders in de volle aula samen quatre-mains speelden, een stuk van Haydn, "La Poule"

-

Toch, het valt beslist niet mee voor een kind om dergelijke zo volkomen tegenstrijdige naturen als ouder en als docent, jaar in jaar uit te moeten verduren. Beiden hoogbe-gaafd, eigenwijs, elkaar in niets toegevend, in niets! Altijd discussies thuis, op het scherp van de snede. En dan te bedenken dat ik helemaal geen briljante leerling was, ongeveer drie jaar langer over mijn middelbare schoolperiode heb gedaan dan normaal en nota bene ook nog eens een keer gezakt ben voor mijn eindexamen (weliswaar met een 10 voor wiskunde maar met twee drieën, Engels en Duits).

Maar het moet gezegd: elke keer als mijn persoon ter sprake kwam in de docentenver-gadering, dan verlieten mijn ouders de zaal en kwamen pas terug als ik "afgehandeld" was. Ik wist dat en ik bewonderde hen in stilte om deze solidariteit.

Het kwam zelden voor dat mijn ouders echt boos waren op mijn slechte schoolprestaties. Maar één keer moest ik het terecht ontgelden. Dat was toen ik voor de tweede maal in de derde klas dreigde te blijven zitten. Op mijn kerstrapport prijkten allemaal 3-en en 4-en. Alleen een 9 voor tekenen en voor gymnastiek.

Mijn moeder zei streng “Tja, je mag nu dit jaar nog wel uitzitten op HAL, maar je begrijpt dat je straks naar een andere school moet.” Mijn vader vulde dwingend aan: “Misschien is de laboratoriumschool (het Van den Broek Instituut) wel iets voor je, jongen”. De realiteit begon eindelijk tot mij door te dringen en ik deed er wat aan. Zonder extra bijles begon ik door te krijgen wat leren was, wat studeren was. Op het volgende paasrapport stonden allemaal 6-en en 7-ens. Op het eindrapport in juni stonden er zelfs zevens, achten en een paar negens. Ik had het gehaald! En ik meende, vrij naïef, dat men mij thuis voor deze prestatie wel heel erg zou prijzen!

Het enige commentaar van mijn ouders op dit rapport was, zonder omhaal: “Zie je wel dat je het kunt, geef nu maar toe dat je ons gewoon voor de gek hebt gehouden.”! En dat hadden ze goed gezien.

-

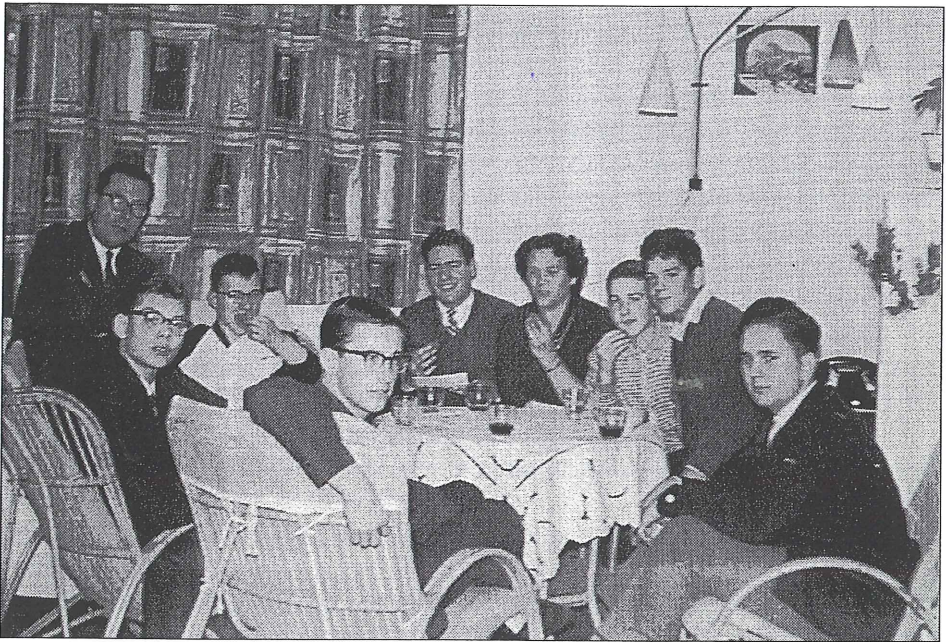
Veel later, in 1972, toen ik zelf mijn didactische aantekening wilde behalen, heb ik op instigatie van de heer Krijn, mijn oude scheikundeleraar en later collega, een paar lessen gegeven op het Amsterdams, als leraar biologie, en in hetzelfde lokaal als waar mijn vader les gaf, temidden van de prachtige en unieke Heimans collectie. Dat was een zeer aparte ervaring die ik nooit zal vergeten. Letterlijk, in de voetsporen van je vader. Ik merkte toen al snel dat de appel niet ver van de boom valt. Als ik streng moest zijn in de les, deed ik gewoon mijn vader na, als ik aardig wilde zijn dan was ik even mijn moeder, en het ging mij goed af. Erfelijke belasting heet zo iets. Maar ik dank mijn ouders ervoor dat ik dat van hen heb overgenomen. Want zij hebben hun best gedaan, zij hebben het goed gedaan, en het is ook zeker dat de school hierbij een belangrijke katalysator is geweest. Ik heb er wel heel lang schoolgegaan, dat is waar, maar hulde aan hen, aan Het Amsterdams Lyceum en aan alle collega-docenten van mijn ouders, wier lessen ik destijds af en toe tegen wil en dank heb moeten ondergaan maar er meestal volop van heb kunnen genieten.

En hulde ook aan mijn vele klasgenoten, die nooit enig blijk van afgunst of afkeer hebben getoond tegenover het zoontje van de leraar (en de lerares). Ik denk er met veel genoegen aan terug. Maar ik heb er wel voor gezorgd dat later mijn eigen kinderen niet bij mij in de klas hebben gezeten, want men leert toch wel iets.

In de herfst van 1984 hebben mijn ouders, toen zij 45 jaar gehuwd waren, met alle kinderen en kleinkinderen een lang weekend doorgebracht op het mij zo bekende

Wolkenland. Bij het knappende haardvuur vroeg ik mijn ouders, in een behoefte aan reflectie, eindelijk dan toch : “Waarom ? Waarom hebben jullie mij eigenlijk naar HAL gestuurd?”. Mijn moeder, toen reeds de 80 gepasseerd, zweeg, maar keek plotseling bedroefd. Mijn vader gaf mij een stille wenk en fluisterde “Nee, niet nu, straks leg ik je het wel uit”. En hij heeft het uitgelegd. Want in 1950 hadden zij op dramatische wijze een zoon verloren, oudste kind, hun hoop, en met de tweede wereldoorlog nog vers in het geheugen. En wat hebben zij van toen af aan graag hun kinderen om zich heen willen hebben! Thuis, op school, voor altijd. Ik begrijp het en hun gevoelens waren gerechtvaardigd als ouder; het zij hun gegund en Het Amsterdams Lyceum heeft hun de gelegenheid gegeven om hun verdriet te kunnen verwerken.

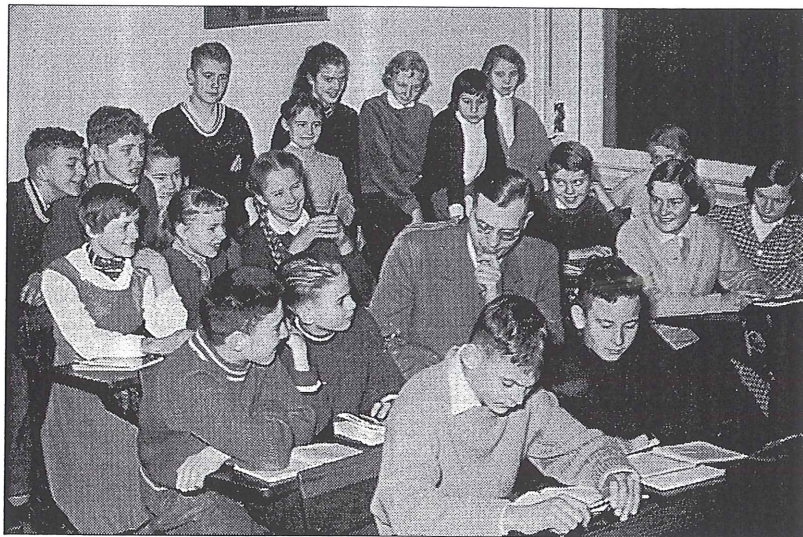
Warnar Moll (1963)¹

December 1962: bij de familie Van Pesch thuis: onder de heer Van Pesch: Warnar Moll; links van mevrouw Van Pesch: hun zoon Robert; tweede jongen rechts van haar: zoon Donald

*Klassenfoto ca. 1957 met in het midden mevrouw H.J. Moll-Speek
en links rector Van den Broek*

Klassenfoto ca. 1956/1957 met de heer A.W. Moll

¹Dr. W.A.W. Moll is gepromoveerd aan de faculteit Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica van de Universiteit van Amsterdam en is thans werkzaam als hoofddocent medisch biologische vakken, onderzoeksmethodologie en statistiek en staf-medewerker 'Onderwijsinnovatie en Onderzoek' aan de Hogeschool van Amsterdam.

In Het Parool van 29 mei 2004 lees ik een leuk artikel over iemand die in de jaren dertig als veertienjarige jongen bij het Concertgebouw handtekeningen verzamelde van musici en die vervolgens voor de pianisten de blaadjes mocht omslaan. De nu 83-jarige Robert Brouwer heeft zijn herinneringen beschreven in *Turning the Pages*, een boek dat volgens de recensent 'zeer amusante lectuur is voor alle muzikliefhebbers'. Als ik op de volgende pagina in de krant de afbeelding van het boekomslag bekijk, herken ik opeens de jongen op de foto: Rob Brouwer, die op het Amsterdams Lyceum drie klassen hoger zat dan ik. Redenen genoeg om Rob te vragen zijn ervaringen voor ons op papier te zetten.

PvCJ

Lyceumjaren 1934-1940

Mijn vooroorlogse Lyceumjaren vallen samen met een periode waarin ik ervaringen opdeed die mij mijn hele leven zouden begeleiden.

Het Lyceum van Dr. C.P. Gunning stond bekend als een school waar initiatief, zelfontplooiing en tolerantie aangemoedigd en gevorderd werden. Dit was het stempel van Gunning. Discipline was grotendeels vrijwillig en zonder grote dwang. De schoolraden hielpen hierbij. In mijn klas waren dat Tonny Drilling¹ en Angela Leoni, zijn vriendin en latere vrouw.

Gunning was een uitgesproken ethisch en religieus mens en na een uitgebreide studiereis naar Nederlands Indië - waarbij het hem er voornamelijk om ging hoe de mensen leefden - wilde hij zijn ervaringen doorgeven en daarom gaf hij ons wekelijks een uur "Kennis der Koloniën". Dit was geen gewone les met huiswerk, maar een ongedwongen gesprek. Later hebben de Indonesiërs kunnen ervaren dat het koloniale regime, sociaal gesproken, nog niet zo slecht was.

Een ander kenmerk dat het Lyceum waarschijnlijk met enige andere scholen deelde, was het hoge academisch niveau van de leraren. De economische depressie beperkte voor velen de mogelijkheid tot een hogere academische carrière en Gunning was veelal de inspiratie voor deze leraren hun gekozen of gedwongen beroep tot een roeping te maken. Daarbij hadden ze zeer uiteenlopende karakters, soms op het excentrieke af, hetgeen door Gunning ook werd getolereerd en soms zelfs aangemoedigd.

Gunning had een goed inzicht en voorgevoel voor de ramp die Hitler over Europa zou uitstorten, hoewel de meeste Nederlanders - in herinnering aan de eerste wereldoorlog - meenden dat het wel los zou lopen. Toen de ramp eenmaal geschied was, gaf hij onze eindexamenklas in mei 1940 als jaarspreuk mee: *Navigare necesse est, vivere non est*: onheilspellend maar uitdagend.

¹ Na het schrijven van dit artikel hoorde ik tot mijn ontsteltenis dat Ton Drilling op 5 oktober j.l. plotseling is overleden.

De andere ervaringen waarover ik eerder sprak betreffen de muziek. Zoals zoveel kinderen in mijn tijd werd ik met elf jaar aan de piano gezet en mijn twee jaar jongere broer – later ook een lyceïst – een kwart viooltje in de handen gegeven. Twee jonge leraren ontfermden zich over ons met eindeloos geduld. We speelden het letterlijk klaar een jaar later voor vaders verjaardag een grammofoonplaatje op te nemen – een hele onderneming in die tijd – met muziek en gelukwensen. Gelukkig voor de toehoorders werd dit experiment niet herhaald.

Ik had voldoende plezier aan de piano om later in het schoolorkest te spelen, vierhandig met mijn Surinaamse vriend Herman Apituley (kort geleden overleden). De toenmalige dirigent was Johannes Röntgen, een goed musicus – zijn vader was een vriend van Edward Grieg – en een alleraardigste man, die echter geen orde kon houden. Ik herinner me Nicolai's ouverture 'Die lustigen Weiber von Windsor', die bij ons meer klonken als klijvende wijven. In het orkest speelden ook Pros ter Meulen op de cello en Cissy Gunning op de viool.

Mijn werkelijke openbaring kwam, toen in 1935 – ik was 14 – op een zondag een snaar sprong van mijn broers viooltje en vader niets beters wist te doen dan in de pauze van het zondagsmatinee in het Concertgebouw naar de stemkamer te gaan om een violist te vragen een nieuwe snaar op te zetten. Dit was zoiets als naar de luxe sigarenhandel Hajenius – de Amsterdamse Davidoff – te gaan om een doosje lucifers te kopen! Ik mocht mee, waarschijnlijk om de viool te dragen. De portier was vriendelijk genoeg ons door te laten en nadat de viool door een behulpzame violist was behandeld en het orkest aan de tweede helft van het concert begon, tilde mijn vader me op om door het luikje in de deur het volledige orkest te zien spelen onder een oude dirigent in jacquet, die de 75-jarige Karl Muck bleek te zijn. Muck had nog met Wagner gewerkt en overleed pas in het eerste jaar van de tweede wereldoorlog. Dit was een overweldigende indruk en hoewel ik nog te jong was om naar concerten te gaan, besloot ik handtekeningen van beroemde musici te verzamelen, zoals andere jongens sigarenbandjes.

Dit bleek een vruchtbaar terrein te zijn. Veel beroemde solisten die Duitsland en later Oostenrijk waren uitgezet of ontvlucht, kwamen naar Amsterdam -ongetwijfeld vanwege het goede en goed geïnformeerde publiek en het voortreffelijke Concertgebouw Orkest onder leiding van Willem Mengelberg. Ik maakte mijn reizen per fiets 's avonds om half acht naar de solisteningang, wachtte op de solist en fietste terug, waarbij ik altijd tegenwind scheen te hebben. Op een avond wachtte ik op het piano/vioolduo Lili Kraus en Simon Goldberg en toen ik haar handtekening vroeg, vroeg zij mij op haar beurt of ik muziek kon lezen. Ik begreep de vraag niet helemaal, maar antwoordde

bevestigend. Daarop zei ze: “Dan sla je voor mij vanavond blaadjes om. Maar eerst moet ik je ouders bellen dat je in goede handen bent”.

Dit was het begin van een succesvolle ‘carrière’ omdat de impresario’s al gauw in de gaten hadden dat ik het goed en graag deed. In plaats van geld te accepteren dat ze mij aanboden, vroeg ik om vrijkaartjes voor andere concerten. Ik was dan ook regelmatig ‘s avonds in het Concertgebouw te vinden, zodat Mengelberg mij later ‘de huiskat van het Concertgebouw’ noemde. De artiesten waren al gauw bereid een paar persoonlijke woorden aan hun handtekeningen toe te voegen.

Een aardig voorbeeldje vond plaats in 1936, toen ik op de beroemde Duitse pianist Wilhelm Backhaus wachtte. Hij verscheen in gezelschap van een levensgrote koffer die muziek bleek te bevatten. Op mijn verzoek om een handtekening antwoordde hij: “Die krijg je, maar eerst moet deze koffer naar de solistenkamer”. De portier mocht niet van zijn post weg, dus werd het mijn taak. Ik was lang voor mijn leeftijd, maar had nog niet veel spieren. Ik herinner mij niet hoe ik het heb klaargespeeld de loodzware koffer vier trappen omhoog te zeulen (er was geen lift), maar ik bracht hem naar de solistenkamer. Backhaus zat er op zijn gemak en zei: “Weet je waarom die koffer zo zwaar is? Hij zit vol met verkeerde noten”. Toen schreef hij in mijn boekje: “Dem ausgezeichneten Kofferträger, mit besten Grüßen”.

Op school raakte mijn nieuwe, onbezoldigde loopbaan al gauw bekend, vooral onder de leraren. Op een ochtend toen ik de klas binnenkwam, keek de geschiedenisleraar Dr. Kalff van zijn lectuur op - ik herinner mij dat hij vaak las in Motley’s ‘History of the Netherlands’, een enige eeuwen oud werk - en zei dat hij had geprobeerd een kaartje voor het avondconcert van Yehudi Menuhin te kopen, maar dat het uitverkocht was. Het was met enige trots en genoegdoening dat ik hem ‘s avonds een vrijkaartje kon overhandigen. Mijn relatie met impresario’s had vruchten opgeleverd.

Enige jaren geleden bleven vrienden mij vragen deze verhaaltjes op schrift te zetten, wat ik dit jaar heb gedaan onder de titel *‘Recollections of a musical page-turner and autograph collector at the Amsterdam Concertgebouw’*, in het Engels omdat het een internationaal onderwerp is.

Zoals ik in het boek schrijf heb ik het voorrecht gehad in mijn lange leven veel kunstenaars van nabij te leren kennen. Sommigen werden goede vrienden en deze ervaringen heb ik aan het boek toegevoegd.

Een verlengstukje van mijn Amsterdamse studiejaren is misschien de vermelding waard. In 1945 werd ik praeses van het Studenten Muziekgezelschap ‘Sweelinck’ dat in

1946 zijn eerste na-oorlogse lustrum vierde. We besloten dat dit met enige luister gevierd moest worden en gaven een werk in opdracht aan onze dirigent, de componist Bertus van Lier, die een koorcantate schreef gebaseerd op 'Valerius Gedenckklank', toepasselijk vanwege de overeenkomst tussen de vrijheidsstrijd tegen Spanje en onze pas gewonnen vrijheidsstrijd tegen Duitsland. Zoals bekend stamt het Wilhelmus uit deze gezangenbundel. Bescheiden als altijd huurden we de Grote Zaal van het Concertgebouw en na afloop vond een receptie plaats in de Spiegelzaal, waar 'tout Amsterdam' aanwezig was. Het bestuur moest in rokkostuum verschijnen, dat ik natuurlijk niet had. Ik was 1.92 m. lang, dus geen gemakkelijke maat en de verhuurbedrijven waren nog niet herrezen. Tenslotte vond ik mijn vriend Klaas Boon, solo-altist van het Concertgebouw Orkest, bereid mij één van zijn 'werkkostuums' af te staan.

Rob Brouwer (1940)

vlnr: Fritz Kreisler, Tasso Janopoulo en Rob Brouwer

Turning the Pages door Robert Brouwer

Recollections of a musical page-turner and autograph collector at the Amsterdam Concertgebouw

Kahn & Averill, Londen; €37,50

Roeivereniging De Drietand

Vanaf half vier verzamelden zich op 1 oktober j.l. aan de kade naast de Lyceumbrug leden, ouders, docenten en natuurlijk oud-leden ter gelegenheid van het 74-jarig bestaan van De Drietand. Door de schoolleiding werd het nieuwe bestuur een grote taart aangeboden, waar alle aanwezigen ook meteen van mee konden genieten. Nadat het bestuur officieel gewisseld was nam de heer Gerrit Meijer, oud-lid van De Drietand en leerling van 1944 tot 1950, het woord. Met voor de huidige leden onbegrijpelijke termen als oefengiek, ochtendtraining en liefde voor de watersport gaf de heer Meijer weer hoe hij zich zijn eigen tijd bij De Drietand herinnerde. En nadat hij de geschiedenis van zijn eigen boot, De Driestern, kort uiteenzette schonk hij deze prachtige roei- en zeilwherry aan De Drietand, door de symbolische overhandiging van een vlaggetje met mast aan kersverse voorzitter Thijs Jonkergouw (A2D).

Hierna werd voor de geïnteresseerde oud-leden een rondleiding door de prachtige nieuwbouw van school gegeven door oud-beschermer Ad Hartog en mochten wijn en bier rijkelijk vloeien. Al met al was deze vrijdagmiddag een mooi begin van het XVe lustrumjaar van De Drietand, dat op zaterdag 1 oktober 2005 met een groots diner in de aula zal worden afgesloten. Bent u oud-Drietander en wilt u op de hoogte blijven van onze activiteiten? Stuur dan een (digitaal) briefje naar:

l.vollenbronck@amsterdams.com of Roeivereniging De Drietand, Valeriusplein 15, 1075 BJ Amsterdam. Wij zullen u dan op de hoogte houden van de activiteiten die komend jaar opgezet worden. Indien u zich wilt aansluiten bij de oud-ledenvereniging van De Drietand kunt u een briefje sturen naar: amicitridentis@rvdedrietand.nl of het zelfde postadres.

Laurens Vollenbronck,
beschermer

Het bericht van het overlijden van Jan Limper dat wij deze zomer ontvingen, herinnerde ons aan zijn interessante bijdragen aan de eerste OLO-bulletins. Omdat vele latere OLO-leden deze uitgaven hebben gemist, hebben wij een gedeelte van het artikel uit bulletin nr. 6 van juni 1990 hieronder afgedrukt. Mede ter nagedachtenis aan Jan Limper, die in 1936 zijn gymnasium β diploma behaalde.

Dr. C.P. Gunning

De eerste kennismaking met 'Het Amsterdamsch Lyceum' (toen nog met een *sch* geschreven) en zijn rector dateert van 1929, het jaar waarin ik mijn eerste schreden over de lyceale drempel zette. De rector ontving ons, nieuwe lichte leerlingen, in de aula, waarin aan de ene kant het balkon en aan de andere kant de pijpen van het orgel nog op ons neerkeken. De rector sprak ons toe en gaf ons een uitspraak van Vondel mee. In de hedendaagse spelling overgezet luidde die *Indien het gemeen u roept, bezorgt het als uw eigen*.

Het heeft zeker niet aan Gunning gelegen dat de ware betekenis van deze woorden niet tot mij doordrong. Ongetwijfeld zal hij het duidelijk hebben uitgelegd. Maar wat kan je verwachten van een jongetje dat net van de lagere school kwam? De nieuwe omgeving waarin hij verzeild was geraakt boeide hem meer dan gesproken woorden die over hem werden uitgestort.

Toen ik in 1954 als lid van de Amersfoortse gemeenteraad werd geïnstalleerd en de burgemeester mij dezelfde woorden toezwaaide, begreep ik pas goed – uiteraard mede door de opgedane kennis op het lyceum – wat Vondel bedoelde.

In de 'onderbouw' leerde ik Gunning kennen als docent. Hij gaf het vak 'Kennis der Koloniën'. Een studiereis naar het toenmalig Nederlands Oost-Indië inspireerde hem tot het schrijven van twee dikke boeken en een tweedelig leerboek. Op de afdeling Gymnasium werden wij door hem ingewijd in de geheimen van Vergilius' Aeneis. Eén regel heb ik ervan onthouden: *Timeo Danaos et dona ferentes* (ik heb de schrik voor de Grieken, temeer als ze met cadeautjes komen aanzetten).

Ik was een rustige en oppassende leerling, geen praatjesmaker, eerder wat verlegen. Ik voelde het dan ook als een groot onrecht, omdat ik mij van geen kwaad bewust was, toen ik op een zekere dag door een docent de klas werd uitgestuurd. Terwijl ik de klas verliet kwam Gunning net langs. Ook hij kon zich kennelijk niet voorstellen dat ik iets misdaan had. Hij ging naar binnen, sprak even met de betreffende docent en het resultaat was dat ik de lessen weer mocht volgen. Dank zij Gunning had rechtvaardigheid gezegevierd. Eén keer heb ik het echter bij Gunning verbruid. Dat was bij het mondelinge gedeelte van het eindexamen. Het was een vaste gewoonte dat je op het examen in een donkerblauw costuum verscheen en uiteraard met een stropdas om. Het was echter die dag bloedheet. Het donkerblauwe pak had ik aangetrokken, maar de das niet omgedaan en,

nog erger, ik had mijn overhemd van boven losgeknoopt. Ik moest hieraan denken toen ik enige tijd geleden in de krant las dat een professor de toegang tot een promotiebijeenkomst werd ontzegd omdat deze hooggeleerde geen stropdas om had. Gelukkig ging Gunning niet zo ver dat hij mij van verdere deelneming aan het examen uitsloot. Eerst na afloop van het examen wees hij mij op mijn ongepaste kledij. Hij was van mening dat ik daarmee de examinatoren beledigde. In ieder geval moest ik bij de uitreiking van het diploma met een das om verschijnen – hetgeen geschiedde, want de zweetuurtjes waren toch al voorbij.

De eerste schooldag

Paula van Cleef-Joachimsthal

Die eerste kennismaking met de school in 1929 zal niet veel anders zijn geweest dan toen wij in 1937 in de aula werden ontvangen: de 80 nieuwkomers namen onder klok-gelui plaats in het midden, omringd door de 'ouderejaars', die ons verwelkomden met het tweede couplet van het Lyceumlid, waarvan de eerste regels luiden: *Komt, weest welkom in ons midden / Onze rijen vult gij aan*. De jongens kregen een blauw-witte stropdas en de meisjes een strikje van blauwe zijde met zilverdraad; ik heb het bewaard maar de tand des tijds heeft er helaas aan geknabbeld. Gunning hield een speech en gaf ons een door mij niet onthouden jaarspreuk mee. Misschien heb ik toen alleen maar aandacht gehad voor die indrukwekkende aula en waren de woorden van de rector te moeilijk voor een nog niet eens twaalfjarige.

Eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ook in latere jaren Gunnings toespraken mij niet konden boeien: in plaats van aandachtig te luisteren bestudeerde ik de namen op de pilaren en probeerde die uit mijn hoofd te leren. Niemand had toen kunnen voorspellen dat ik daar vijftig jaar later nog plezier van zou hebben, toen we begonnen met het verzamelen van de namen en adressen van oud-leerlingen!

Al nadenkend over die eerste kennismaking met de school werd ik nieuwsgierig naar de huidige gang van zaken en het blijkt dat aan het traditionele en plechtige karakter van de inauguratie niets is veranderd. Er is nu geen jaarspreuk, geen stropdas of strikje, maar wel een sweater met het schoollogo. De aanwezigheid van ouderejaars is gezien het grote aantal leerlingen niet meer mogelijk. Nu zijn het de ouders die aan de kant hebben plaats genomen, terwijl onder gelui van de aulaklok de nieuwe leerlingen (dit cursusjaar 197 in getal!) in het midden gaan zitten. De rector wijst hun in een toespraak op de belangrijke veranderingen die hun leventjes zullen ondergaan. Na het afroepen van hun naam geeft hij ze één voor één een hand en na uitreiking van de sweater door het DB vertrekken ze naar de lokalen.

De ouders worden daarna nog door de rector toegesproken. Zowel de nieuwe leerlingen als hun ouders blijken het een indrukwekkende bijeenkomst te vinden.

Mededelingen

Contributie 2005

Wanneer u geen acceptgiro bij dit bulletin aantreft, wil dat zeggen dat u ons hebt gemachtigd de contributie te incasseren, zodat binnenkort € 10,- automatisch van uw rekening wordt afgeschreven.

De overige OLO-leden verzoeken wij de contributie te voldoen door middel van het ingesloten formulier, dan wel door overboeking op onze rekening 46.78.07.493 te Warmond.

U kunt ons ook schriftelijk berichten (OLO-secretariaat, Antwoordnummer 47187, 1070 WB Amsterdam), dat u ons machtigt de contributie voortaan automatisch te incasseren, en wel met ingang van het jaar 2005. Mocht u hiertoe besluiten, dan danken wij u nu alvast voor uw medewerking.

Degenen die in de VS of Canada wonen en niet beschikken over een rekening in Nederland, verzoeken wij een cheque (USD 15.00) te sturen aan Arthur Heydendael, 1805 Spring Valley Rd., Ossining, N.Y. 10562-2002 U.S.A.

Herdenking 1940-'45

Mocht u de herdenking in de aula van de in WO-II omgekomen oud-leerlingen, leerlingen en docenten willen bijwonen: deze vindt plaats op donderdag 28 april om 13.00 uur (aanwezig 12.50 uur). Het verdient wel aanbeveling om van tevoren hierover contact op te nemen met de school.

De inauguratie van de nieuwe brugklassers in de aula

Van het Secretariaat

Adresboek

Het adresboek (uitgave 2002) met supplement nr. 3 kunt u bestellen bij het OLO-secretariaat, waarna het u wordt toegestuurd met een acceptgiro ad €6,75 (incl. €2,25 porto).

Natuurlijk kunt u het ook aanschaffen als u op 26 februari a.s. de OLO-bijeenkomst op school bezoekt; daar ligt ook het supplement voor u klaar.

Geschoold

Deze (gratis) lustrumuitgave uit 2002 kunt u bestellen bij het OLO-secretariaat, maar u kunt het boekje ook op 26 februari meenemen.

In memoriam (jaartal heeft betrekking op het jaar van schoolverlaten)

Madeline du Celliée Muller-
van Geuns (1941)

Nico Visser (1951)

Jan Limper (1936)

Carl Steiner (1935)

Bob Spits (1951)

Gepka Schmidt-Krot (1955)

Frans Dozy (1929)

Henk Lijs (1963)

Anneke Scheltinga Koopman-
Heilbron (1936)

Jan Elbert Temme (1961)

Willy van Heukelom (1940)

Bert Jan Vermeer (1961)

Dhr. A.J. Koning, conciërge van 1970 tot 1985

Tonny Drilling (1940), regent 1939

Pop de Geus-Viëtor (1934)

Eric Kettner (1935)

Marianne Heuff-van der Plas (1945)

Peter Hoen (1959)

Annie Berghuis-Tichelaar (1935)

Bé Stockhuyzen-Holleman (1932)

Fons Veltman (1923), die behoorde tot de eerste lichting leerlingen van het Lyceum, cursus 1917/1918. Kort na zijn 100ste verjaardag is Fons Veltman in zijn woonplaats Hong Kong overleden.

